

†GAMMEL-KØGE KIRKE

Kirken, der nævnes 1484¹, men allerede maa have været til i den ældre Middelalder (sml. Grave), var, som Navnet viser, Stedets gamle Sognekirke. Ved Ny-Køges Grundlæggelse sank dens Betydning; 1522 omtales den som *Anneks* til S. Nicolai².

Ved aabent Brev af 29. December 1571 tillod Frederik 2. Borgmester og Raad i Køge at nedbryde Gammel-Køge Kirke, hvori der dengang i o. 40 Aar ikke var blevet holdt Gudstjeneste, og benytte Materialerne til Istandsættelse af Bykirken³ (sml. S. 224).

Fund 1786 af Trækisterester med Jernhaandgreb og -skruer⁴ bærer Vidne om, at Kirkegaarden har været i Brug længe efter Kirkens Nedlæggelse.

Kirken har ligget tæt Vest for Køge By, ved Køge Aa, o. 200 m Nord for Gammelkøgegaards Østfløj, i den saakaldte »Gamle Frugthave«, som nu er ung Egeskov. Pladsen er en lille Bakkeknode, en Udløber af Køge Aas, som hæver sig over venstre Bred af det slyngede Aaløb. Den sidste Stump af Kirkegaardsmuren skal være blevet nedbrudt 1786⁵, da der oprødes Sten fra Tomten⁴. Allerede dengang stod der intet af selve Kirkebygningen over Jorden, og Gravninger, foretaget 1857 af Franziska Carlsen, var resultatløse. Ved Nationalmuseets Undersøgelser 1921 opgravedes en Mængde Kvadre, baade hele og i Brudstykker, der viste, at Kirken havde været af *Kridtsten*, af Tegl fandtes intet Spor. De afdækkede, spredte, forgnavede og usammenhængende Fundamenter gav ingen sikre Oplysninger om Grundplanen. Hvor de var bedst bevaret, syntes de at ligge i en Runding, med o. 6 m indvendigt Tværmaal og aaben mod Vest; denne Runding kunde maaske tydes som en Apsis, hvis den ikke havde harmoneret saa slet med Retningen af de samtidig fundne, murede Grave.

GRAVMINDER

Der fandtes ialt fire romanske Grave, alle sat af Kridtkvadre.

1) Vest for nordre Afslutning af det krumme Fundament. Udvendig rektangulær, men indvendig formet efter Legemet; det rundede Hovedleje var fordybet i en enkelt Kridtkvader, og Siderne, der hver bestod af fire Sten, havde lidt under Hoftepartiet en skraa Inddragning (Fig. 1). Indvendig Længde 176, Dybde 22 cm, Afdækningen lagt af tynde Flager, hvoraf de fleste dog var borte.

2) Tæt Sydvest for Nr. 1, stærkt forstyrret af senere, kisteløse Gravlægninger, trapezformet, udvendigt Hovedleje sat af tre Kridtsten. Dækket med Kridtstensplader, hvoraf to var bevarede.

3) Noget Sydøst for Nr. 2, trapezformet, skødesløst sat, bevaret paanær den afsluttende Fodsten, udbygget Hovedleje af tre Kvadre, oprindelig mindst 190 cm i indvendigt Maal. Af Afdækningen saas intet Spor.

4) Syd for det krumme Fundaments søndre Afslutning. Bevaret var kun

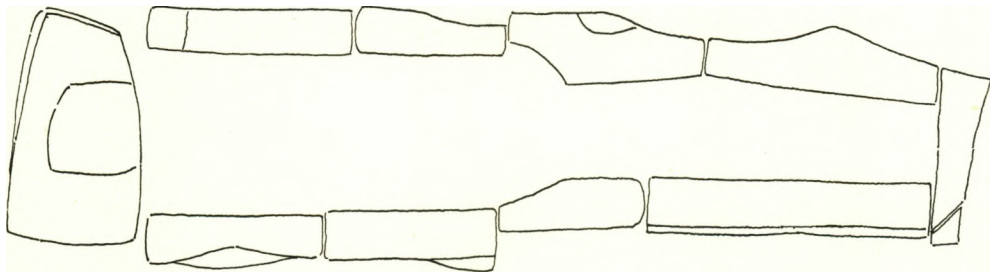

Fig. 1. Gammel-Køge. Romansk Kridtstensgrav. Tegnet af Otto Langballe 1921 (S. 272).

søndre Langside og den tilstødende Del af Hovedrummet, der syntes at have været indvendigt, dannet ved Sammenstilling af to Kvadre i Hjørnerne af Vestenden. Indvendig Længde oprindelig mindst 163 cm. Afdækningen ikke bevaret.

KILDER OG HENVISNINGER

Indberetning 1809 af Rasmus Carlsen, Gammelkøgegaard, til Oldsagskommissionen (NM). — Udgravningsberetning af Hugo Matthiessen, Tegninger og Opmaalinger af Otto Langballe 1921 (NM).

Franziska Carlsen: Efterretninger om Gammelkøgegaard og Omegn. 1876. I, 38—41. — Hugo Matthiessen: Grundplan og Bybillede, i Fra det gamle Køge. 1928. S. 9 f., 32. — Otto Smith: Af Køges Saga, i AarbKbh. 1924. S. 112—114 (Gammel Køge Kirkes Jord).

¹ De ældste danske Archivregistraturer IV, 8: ». . . en Kronens Gaard, kaldes almindelig Kongens Gaard, liggende ved Porten, som man ganger ud til Køge gamle Køge Kirke, . . .«. I Fortegnens foregaaende Brev (1429) omtales Kongsgaarden som liggende ved Vesterport. ² Suhm: Nye Samlinger til den danske Historie II, b, S. 191 (Christian 2.s Forordninger for Skaane og Halland 1518—23): ». . . Køge Kirke cum annexa gamle Køge . . .«. ³ Udfærdiget paa Frederiksborg 1572. Kancelliets Brevbøger 1571—75, S. 97. ⁴ Indberetning 1809. ⁵ Franziska Carlsen, S. 39.

KØGE †S. GERTRUDS KAPEL

Kapellet, der var indviet til *S. Gertrud*, de vejfarendes Helgeninde, nævnes første Gang 1394¹ og er næppe meget ældre². 1408 udstedte Bisp Peder Jensen Lodehat et Afladsbrev til dets Fordel³, og samme Aar gav han Tilladelse til, at der maatte indsamles Almisser i Stevns, Ramsø og Tune Herreder samt i Dragør, for at Kapellet kunde blive ombygget eller forbedret⁴. Ikke længe efter maa Kapellet have været en nogenlunde anselig Bygning, thi i August 1433 blev det benyttet til et Møde, ved hvilket Erik af Pommerns Raader forhandlede med Udsendinge fra Hansestaden Stralsund⁵. Medvirkende til Valget af Mødested kan dog have været, at der her som andet Steds til *S. Gertrud* maaske har været knyttet, ikke alene gratis Herberger for fattige vejfarende og Pilgrimme, men ogsaa Gæstgiveri mod Vederlag⁶. — Af †*Altre* nævnes *S. Gertruds*⁷ og *S. Catharinas* (Karines)⁸.